

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Revisorernas redogörelse för år 2023

Syfte

Syftet med revisorernas redogörelse är att på ett överskådligt sätt redovisa genomförda granskningsinsatser under året och att följa upp revisionsplanen. Revisorernas redogörelse är en komplement till revisionsberättelsen.

Den förtroendevalda revisorns uppdrag

Den förtroendevalda revisorns uppdrag regleras i kommunallagens 12 kap. I uppdraget ingår att årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas ansvarsområden i den utsträckning som följer av *God revisionsred.* Revisorerna har att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om nämndernas och styrelsens interna kontroll är tillräcklig. Revisorernas uppdrag i kommunala bolag och stiftelser är i stort sett detsamma men den främsta skillnaden är att en lekmannarevisor inte granskar räkenskaperna. Det uppdraget har en auktoriserad revisor. Uppdraget att granska bolagets interna kontroll har såväl lekmannarevisorerna som auktoriserad revisor .

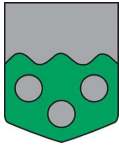
Förtroendevalda revisorer och sakkunniga

Förtroendevalda revisorer för 2023 har varit:

- Josefin Brynefall, ordförande
- Ulf Kero, vice ordförande
- Agneta Heikki
- Irmeli Svarvare
- Simon Fors

Revisorerna i kommuner och regioner ska, med stöd av sakkunniga granska och pröva den kommunala verksamheten, enligt kommunallagen och *god revisionsred.*

De förtroendevalda revisorerna har anlitat PwC som sakkunnigt biträde under revisionsår 2023.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Grunderna på vilka som vi revisorer avstyrker ansvarsfrihet i vår revisionsberättelse

Den goda seden anger tydligt att "Om revisorerna riktar anmärkning eller avstyrker ansvarsfrihet är bristerna som revisionen funnit väsentliga och har stor betydelse för verksamhet, ekonomi eller förtroende". I revisionsberättelsen lämnar revisorerna en samlad bedömning utifrån uppdraget. Inom denna bedömning kan revisorerna enligt den goda seden uttrycka såväl positiv som negativ kritik. Att uttrycka kritik föranleder i sig inte krav på särskilda åtgärder utifrån kommunallagen.

Fullmäktige utkräver årligen ansvar av de förtroendevalda i styrelser, nämnder och beredningar.

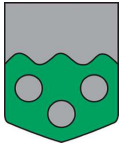
Att avstyrka är enligt God revisions sed i kommunal verksamhet ett av de instrument för kritik som regleras i kommunallagen och som leder till att *en särskild hantering krävs i fullmäktige*. Dessa uttalanden kräver också att revisorerna anger på vilka grunder kritiken riktas. Det ska röra sig om väsentliga brister i styrelsens eller nämndens ansvarstagande.

Vid beslut om att vägra ansvarsfrihet kan fullmäktige också återkalla uppdraget för styrelse, nämnd eller enskilda ledamöter. Kommunen kan också väcka talan om skadestånd.

Som framgår av vår revisionsberättelse för år 2023 avstyrker vi ansvarsfrihet för kommunstyrelsen. Grunderna för detta är:

- Brister i intern styrning och kontroll av verksamhet
- Brister i intern styrning och kontroll av ekonomi
- Bristande ekonomisk måluppfyllelse

God sed klagör att fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen och beslutet i ansvarsfrågan sker utan beredning i styrelsen. Den beredning som fullmäktige behöver för sina ställningstaganden och motiveringar, till exempel att inhämta förklaringar, arrangeras inom fullmäktige. Beredningen sköts normalt av fullmäktiges presidium.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Revisionsinsatser år 2023

Koppling till riskanalys

2023 års revisionsinsatser bygger på en dokumenterad riskanalys.

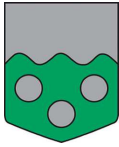
Grundläggande granskning av kommunstyrelsen och nämnderna

Grundläggande granskning har genomförts av kommunstyrelsen och nämnderna.

Observera att bedömningarna utifrån våra fördjupade granskningar framgår längre fram i denna redogörelse.

I nedan tabell avser kolumnerna Ä - ändamålsenlighet, E - ekonomisk tillfredsställelse samt IK - Intern kontroll.

Styrelse/nämnd	Ä	E	IK*
Kommunstyrelsen	Gul	Röd	Röd
Bygg- och miljönämnden	Gul	Grön	Grön
Lapplands överförmyndarnämnd (gemensam nämnd)	Röd	Gul	Röd
Norrbottens E-nämnd (gemensam nämnd)	Grön	Grön	Grön

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Granskning av delårsrapport per 2023-08-31

Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

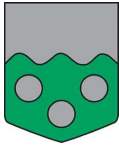
Nedan redovisas innehållet i revisorernas delårsutlåtande.

Bedömning

- Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapportens resultaträkning, balansräkning, den översiktliga beskrivningen av kommunens drift- och investeringsverksamhet samt noter inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med LKBR. En förenklad förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.
- Vi noterar dock att avsnittet "Redovisningsprinciper" hänvisar till felaktiga rekommendationer från RKR.
- Vi bedömer, utifrån delårsrapportens återrapportering, att det finansiella prognostiserade utfallet inte är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt för år 2023.
- Vi bedömer, utifrån delårsrapportens återrapportering, att det verksamhetsmässiga prognostiserade utfallet delvis är förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt för år 2023.
- Kommunstyrelsen lämnar ingen sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning i delårsrapporten.
- Prognosen i delårsrapporten visar att balanskravet kommer att uppfyllas.
- Kommunstyrelsen rapporterar att balanskravsresultatet för närvarande är positivt, men framhåller samtidigt att "Det prognostiserade resultatet beräknas uppgå till -29,4 mkr vilket innebär att balanskravet inte uppfylls. I resultatutjämningsreserven finns 30 mkr vilket medför att hela reserven måste disponeras om prognosen står sig. Detta är en prognos på helårsbasis och baserat på flertalet osäkerhetsfaktorer så kan prognosen slå annorlunda." vilket vi menar att kommunfullmäktige behöver notera och beakta.

För att utveckla granskningsområdet lämnas följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Att kommunstyrelsen analyserar hur målredovisningen kan stärkas i fråga om grafisk framställning/tydlighet för läsaren över målutfall/prognos.
- Att kommunstyrelsen framgent utvärderar prognos/utfall för god ekonomisk hushållning i ett sammanvägt perspektiv

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

- Att kommunstyrelsen analyserar hur redovisningen över balanskravet kan utvecklas för att skapa ökad tydlighet för läsaren.

Granskning av årsredovisning 2023

Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

Revisionen granskar i enlighet med standard för kommunal räkenskapsrevision.

Bedömning

- Enligt vår bedömning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året.
- Årsredovisningens avsnitt om Redovisningsprinciper innehåller hänvisningar till utdaterade rekommendationer och lagstiftning. Årsredovisningen har dock upprättats med tillämpning av aktuella rekommendationer och lagstiftning.
- Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

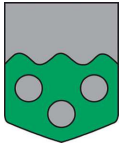
Granskning av god ekonomisk hushållning inklusive balanskravsresultat

Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

Nedan redovisas en sammanfattning av PwC:s granskningsrapport avseende granskning av god ekonomisk hushållning.

Bedömning

- Vi delar kommunstyrelsens bedömning att redovisat resultat till mindre del är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att det lagstadgade balanskravet inte är uppfyllt per 2023-12-31. Disponering av resultatutjämningsreserv och hantering av det negativa balanskravsresultatet

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

vid bokslut 2023 har i allt väsentligt skett enligt fullmäktiges riktlinjer inom området.

Fördjupad granskning 1 - Likvärdig skola - Arbete/Insatser för stöd och stimulans

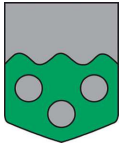
Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

I egenskap av förtroendevalda revisorer i Pajala kommun har vi genomfört en granskning av likvärdig skola vad gäller arbetet/insatser för stöd och stimulans. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan avseende arbete/insatser för stöd och stimulans.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan avseende arbete/insatser för stöd och stimulans. Vår bedömning är att den interna kontrollen inom området **inte helt** är tillräcklig.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Att säkerställa att styrningen inom området stärks genom att kommunstyrelsen framgent beslutar om de sektorsplaner, innehållandes styrning/mål, som gäller för verksamheten.
- Att säkerställa att styrningen på området konkretiserats i mätbara indikatorer.
- Att säkerställa att rutiner och arbetssätt för elever som lätt når målen tas fram. I sammanhanget ser vi positivt på att det i allt väsentligt finns rutiner och arbetssätt för de elever som riskerar att inte nå målen.
- Att säkerställa att analyser avseende arbete/insatser för elever som lätt når målen dokumenteras och redovisas för huvudmannen. På detta sätt kan kommunstyrelsen få underlag för att kunna vidta åtgärder som direkt svarar på de brister som finns.
- Att säkerställa att åtgärder vidtas som tydligt adresserar de utvecklingsområden som har identifierats i det systematiska kvalitetsarbetet.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Fördjupad granskning 2 - Granskning av kommunstyrelsens styrning och kontroll av sina utskott

Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

I egenskap av förtroendevalda revisorer i Pajala kommun har vi genomfört en granskning av kommunstyrelsens utskott. Granskningen tar utgångspunkt från kommunallagens revisionskapitel.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens styrning och kontroll över dess utskott **inte helt** är tillräcklig.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Att kommunstyrelsen säkerställer att beslutsfattande i allmänna utskottet sker enligt gällande beslutsorganisation.
- Att kommunstyrelsen prövar aktualitet i gällande delegationsordning. I granskningen har brister noterats i fråga om mandat för vidaredelegering respektive anmälan av delegationsbeslut.
- Att kommunstyrelsen inkluderar samtliga förekommande utskott i sitt reglemente. Syftet är att säkerställa en likvärdig styrning och kontroll över samtliga förekommande utskott.

Fördjupad granskning 3 - Granskning av upphandling och inköp

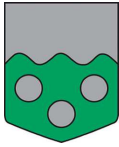
Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

I egenskap av förtroendevalda revisorer i Pajala kommun har vi genomfört en granskning av upphandling och inköp. Granskningen ingår i revisionsåret 2023. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsprocess samt ifall den interna kontrollen i sammanhanget är tillräcklig.

I granskningen har vi biträttats av sakkunniga från PwC.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **ej** säkerställer en ändamålsenlig inköp- och upphandlingsprocess.
- Den interna kontrollen i sammanhanget är **ej** tillräcklig.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Vi bedömer att det **ej** finns adekvata riktlinjer, rutiner och processer med ändamålsenligt innehåll (exempelvis inom området direktupphandling, jäv och mutor). Bedömningen bygger på att de styrande dokumenten inom området är i behov av revidering då **både tröskelvärden, lagstiftningen och delegationsordningen har ändrats sedan dokumenten antogs**. Därtill saknas en beskrivning av hur kommunen ska arbeta för att förebygga jäv, mutor och korruption i samband med inköp och upphandling, vilket är att betrakta som en brist. Vidare anges i intervjuer att styrdokumenterna inte är implementerade samt är i behov av revidering avseende organisation och förfarandet vid direktupphandlingar. Stickproven visar även på avvikelser kopplat till efterlevnaden av styrdokument, se vidare nedan.

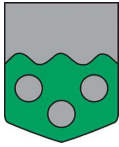
Vi bedömer att kommunstyrelsen **ej** säkerställer att inköp sker i enlighet med lagstiftning samt interna riktlinjer och rutiner. Bedömningen grundar sig på att vi funnit flera avvikelser när det berör inköp i kommunen, både vad gäller direktupphandlingar och avtalstrohet. Kommunen har **köpt för flera miljoner kronor från leverantörer som ej är upphandlade** och där inköpen kan avse otillåtna direktupphandlingar. Stickprov på direktupphandlingar visar på stora brister vad gäller dokumentation av direktupphandlingar och tillvaratagande av konkurrens. Även stickproven på avtalstrohet visar på brister när det gäller om fakturerade priser är i enlighet med avtal och om fakturorna är tillräckligt specificerade. **Kommunen använder inte de avtal som är upphandlande** och gör inköp över direktupphandlingsgränsen från leverantörer som ej är upphandlade. 3 av kommunens 15 största leverantörer är ej upphandlade.

Vi har även funnit brister vad gäller leverantörer som saknar avtal i avtalskatalogen, där 7 av 15 leverantörer saknar avtal.

Det finns **ej** rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet. Bedömningen grundar sig på att kommunen i sina styrdokument har rutiner för att säkerställa avtalstrohet, men av intervjuer och stickprov framkommer att kommunen inte säkerställer detta. Flera avvikelser återfinns, vad gäller om fakturerade priser är enligt avtal, om fakturor är tillräckligt specificerade och om inköp omfattas av avtal.

Den mest allvarliga avvikelserna när det gäller att säkerställa avtalstrohet är att kommunen köpt för stora belopp utanför avtal av de icke-upphandlade leverantörerna Serei Solutions AB (12,4 mkr), Bonliva AB (8,7 mkr) och CJ Socionomkonsult AB (3,9 mkr).

Reglerna kring attest efterlevs **ej** inom området. Bedömningen grundar sig på att det finns regler kring attest, men de efterlevs inte. I intervjuer framkommer att kommunen har en dubbel attestfunktion samt att det i systemet finns en spärr för högsta möjliga belopp på en faktura. Vi noterar däremot att det saknas spärrar för att förhindra att den attestberättigade attesterar en faktura över dennes beloppsgräns eller utanför dennes konto. Bedömningen bygger även på de avvikelser som har noterats både i uppföljningen av internkontrollplanen och i kontroll av fakturor, **där en sektorchef attesterat egna kostnader och från det egna bolaget**.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Det sker **ej** en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten. Bedömningen grundar sig i att det inte sker någon systematisk uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten. De brister vi funnit under övriga revisionsfrågor tyder på att kommunen behöver följa upp inköp- och upphandlingsverksamheten i större omfattning och utsträckning än vad som görs i dagsläget.

Företrädare för kommunen har påpekat att akuta behov föranlett att tjänster inom överförmyndarnämnden köpts in på det sätt som skett. Inte heller för dessa inköp har vi tagit del av någon dokumentation rörande ett akut behov. Som framgår av kapitlet *Lagstiftning* i rapporten från PwC ligger bevisbördan på kommunen vid hänvisning till synnerligen brådskande eller synnerliga skäl. Kommunen har ett särskilt ansvar att dokumentera de överväganden som gjorts vid avvikelser från ordinarie process och att säkerställa spårbarhet.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

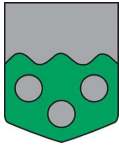
- Uppdatera styrande dokument så att hänsyn tagits till den uppdaterade lagstiftningen och anpassa styrande dokument efter verksamheternas behov
- Ta fram styrande dokument för jäv, mutor och korruption i samband med inköp och upphandling
- Implementera uppdaterade styrande dokument i organisationen
- Utbilda personalen i inköp och upphandling
- Säkerställa att inköp sker från upphandlade avtal
- Säkerställa att inga otillåtna direktupphandlingar förekommer
- Systematiskt följa upp inköp och upphandling

Utifrån de risker vi identifierat i granskningen av upphandling och inköp har vi uppdragit våra sakkunniga att granska kommunens attestrutiner. I fråga om avvikelser kopplat till attestområdet hänvisar vi till granskningen av attestrutiner (2024-05-13).

Fördjupad granskning 4 - Granskning av attestrutiner

Revisionsobjekt: Kommunstyrelsen

I egenskap av förtroendevalda revisorer i Pajala kommun har vi genomfört en granskning av kommunens attestrutiner. Granskningen ingår i revisionsåret 2023. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig attestrutiner med en tillräcklig intern kontroll.

PAJALA KOMMUN

10 (12)

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen ej har en ändamålsenlig attestrutin samt ej en tillräcklig intern kontroll.

Det finns ett upprättat attestreglemente med tillhörande tillämpningsanvisningar som senast reviderades år 2013. Det finns även ett upprättat dokument benämnt "Beslutsattestanter med ersättare år 2009 tills vidare inom kommunstyrelsens verksamhetsområde" som reviderades senast år 2010. I detta dokument framgår objekt-koder samt vilka roller som utgör beslutsattestant respektive ersättare.

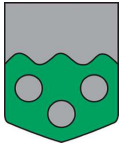
Däremot saknas det i dagsläget upprättade och dokumenterade attestförteckningar i kommunen. Vi noterar slutligen att ekonomiavdelningen har upprättat en rutin för attest, daterad 2024-01-01. Innehållet i rutinen liknar till stor del det innehåll som återfinns i kommunens attestreglemente.

Vi noterar även att kommunen har identifierat attester som en risk i internkontrollplanen år 2023 samt att det under året har genomförts kontroller som visar på att det förekommer avvikelser. Kommunen har själva identifierat behovet av utbildningsinsatser gällande attestregler som kommer att genomföras under år 2024.

När det gäller efterlevnaden av reglerna för attest konstaterar vi först och främst att det saknas en aktuell och upprättad attestförteckning. Istället har vi stämt av beslutsattestant mot det från år 2010 reviderade förteckningen över beslutsattestanter där funktion/ roll framgår per objekt. Endast för 38 av 69 stickprov har vi kunnat stämma av beslutsattestant mot erhållen förteckning, vilket troligen beror på att förteckningen senast reviderades år 2010 och att det sedan dess skett omorganisationer etc.

Vidare ser vi att beslutsattestant i 20 procent av de stickprovstestade transaktionerna (14 av 69 stickprov) har beslutsattesterat fakturor till sitt egna bolag alternativt fakturor avseende sina egna kostnader i tjänsten (till exempel resor och logi). Detta är en särskilt allvarlig avvikelse då beslutsattestanten är jävig. I Attestreglementet under paragraf § 6 Jäv framgår att den som utför kontrollen ej får kontrollera in-och utbetalningar till sig själv eller närstående.

Detsamma gäller utgifter av personlig karaktär. Detta innefattar även bolag där den kontrollansvarige har ägarintressen eller ingår i ledningen.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

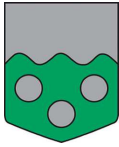
Utifrån våra stickprov noteras särskilt att:

- I tre fall har attestant **attesterat faktura utställd från sitt egna bolag** (totalt 1 210 275 kr exkl moms).
- I 11 fall har attestant attesterat fakturor **avseende sina egna kostnader i tjänsten** (till exempel resor och logi, totalt 57 149 kr exkl moms).

Vi ser dock att tvåhandsprincipen har tillämpats i samtliga stickprovskontrollerade fakturor.

Utifrån de iakttagelser och bedömningar vi har gjort i denna granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen, att:

- Tillse att det finns upprättade, aktuella och formellt antagna attestförteckningar.
- Se över, aktualisera och vid behov revidera attestreglementet med tillhörande tillämpningsanvisningar och säkerställa att det finns en överensstämmelse och tydlig skillnad med upprättad attestrutin.
- Genomför utbildnings- och informationsinsatser i syfte att säkerställa att samtliga beslutsattestanter har tillräcklig kunskap och kännedom om gällande attestregler.
- Fortsätt genomföra stickprovskontroller inom ramen för den interna kontrollen i syfte att säkerställa att utbildnings- och informationsinsatser ger önskvärd effekt och att attestreglerna efterlevs.
- Analysera om beloppsgränser bör tillämpas och användas i ekonomisystemet vid beslutsattest, till exempel att överordnad bör slutattestera vid höga belopp eller att minst två personer då ska beslutsattestera.
- Mot bakgrund över vad som framkommit i granskningen, analysera de identifierade avvikelserna och vid behov vidta åtgärder.

Revisorerna

Revisorernas redogörelse
Bilaga 1 till revisionsberättelse 2023
2024-05-13

Granskning av kommunala bolag

Lekmannarevision - granskning av kommunala bolag

Lekmannarevisorerna har uttalat sig i en granskningsrapport om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt, om verksamheten sköts på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

I redogörelsen ovan framgår även de fördjupade projekt som genomförts av bolagen under år 2023.

Övriga granskningsinsatser

Under året har även dialoger med styrelsen, nämnderna, bolagen samt tjänsteföreträdare genomförts i syfte att inhämta kunskap om verksamhet och bilda underlag för vidare riskanalys.

För Pajala kommuns förtroendevalda revisorer, dag som framgår av digital signering

Josefin Brynefall Strå Lind
Ordförande

Ulf Kero
Vice ordförande

Deltagare

ULF KERO Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-14 08:29:27 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: ULF KERO

Datum

Ulf Kero

Leveranskanal: E-post

JOSEFIN BRYNEFALL STRÅLIND Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-14 07:17:29 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: JOSEFIN ELISIA BRYNEFALL STRÅLIND

Datum

Josefin Brynefall Stråлинд

Leveranskanal: E-post